Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет

НАУКОВИЙ ВІСНИК ПОЛІССЯ

Науковий економічний журнал

№ 2(10)

Частина 1

ЧЕРНІГІВ
2017

УДК 33
ББК 72.41(4УКР)
Н 34

Державна реєстраційна служба України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 21188-10988ПР від 03.02.2015 р.

Науковий журнал «Науковий вісник Полісся» включено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ (Наказ Міністерства освіти і науки України № 747 від 13.07.2015 р.)

Журнал зареєстровано, реферується та індексується у наступних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: індекс цитування ESCI у Web of Science (Thomson Reuters), Міжнародний центр періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж), Ulrichsweb™ Global Serials Directory, Crossref (DOJ: 10.25140/2410-9576), Google Scholar, РІНЦ, Index Copernicus, Українська науково-освітня мережа УРАН,
Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, реферативна база даних "Україніка наукова".

Випуск рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ЧНТУ
Від 30.06.2017 р., Протокол № 5

Редакційна колегія:

Гонта О. І.	доктор економічних наук, професор *(головний редактор)*;
Коваленко Л. О.	кандидат економічних наук, професор *(відповідальний редактор);*
Шкарлет С. М.	доктор економічних наук, професор;
Абакуменко О. В.	доктор економічних наук, професор;
Антонюк Л. Л.	доктор економічних наук, професор;
Брітченко І. Г.	доктор економічних наук, професор (Тарнобжег, Польща);
Грішнова О. А.	доктор економічних наук, професор;
Гришова І. Ю.	доктор економічних наук, професор;
Дьякон Р.	доктор економічних наук, професор (Рига, Латвія);
Живитере М.	доктор економічних наук, професор(Рига, Латвія);
Ільчук В. П.	доктор економічних наук, професор;
Каленюк І. С.	доктор економічних наук, професор;
Левківський В. М.	доктор економічних наук, професор;
Маргасова В. Г.	доктор економічних наук, професор;
Пєткова Л. О.	доктор економічних наук, професор;
Савченко В. Ф.	доктор економічних наук, професор;
Сорвиров Б. І.	доктор економічних наук, професор (Гомель, Білорусь);
Тропіна В. Б.	доктор економічних наук, професор;
Білан Ю. В.	доктор економічних наук, доцент (Щецин, Польща);
Дерій Ж. В.	доктор економічних наук, доцент;
Живко З. Б.	доктор економічних наук, доцент;
Стріелковскі В.	доктор економічних наук (Прага, Чехія);
Кирилюк Ю. В.	кандидат економічних наук, доцент;
Саркісян А. С.	кандидат економічних наук, доцент (Свіштов, Болгарія);
Вдовенко С. М.	доктор наук з державного управління, доцент;
Корсак К. В.	доктор філософських наук, професор;
Мельник А. І.	доктор філософських наук, професор;
Півоварскі Ю.	доктор філософських наук, професор;
Тополь О. В.	доктор філософських наук, доцент;
Мороз Н. В.	відповідальний секретар.

Н 34 **Науковий вісник Полісся** [Текст]. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – № 2 (10). Ч. 1. – 262, [2] с.
DOJ: 10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)

Висвітлюються актуальні проблеми розвитку сучасної економіки, функціонування та розвитку підприємств різних форм власності, інвестиційно-інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, регіонального розвитку.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків.

Ліцензія Creative Commons «Attribution-NonCommercial» («Із зазначенням авторства – Некомерційна») 4.0 Всесвітня

ISSN 2410-9576 (Print)
ISSN 2412-2394 (Online)

Ministry of Education and Science of Ukraine
Chernihiv National University of Technology

SCIENTIFIC BULLETIN OF POLISSIA

Scientific journal on Economics

№ 2(10)
Part 1

CHERNIHIV
2017

Ministry of Justice of Ukraine
State Registration Certificate of Printing Mass Medium
Series КВ № 21188-10988ПР from 03.02.2015

The *Scientific Bulletin of Polissia* has been included in the list of scientific professional publications of Ukraine, where the results of dissertations for the degree of Doctor and Candidate of Economics (established by the decree of Ministry of Education and Science of Ukraine from July 13, 2015, № 747) can be published.

The journal is registered , being reviewed and indexed in the following international scientometric databases, repositories and search engines: citation index ESCI in Web of Science (Thomson Reuters), international Centre for periodicals (ISSN international Centre, Paris), Ulrichsweb ™Global Serials Directory, Crossref (DOJ: 10.25140/2410-9576), Google Scholar, RISC, Index Copernicus, Ukrainian Research and Academic Network URAN, Vernadsky National Library of Ukraine, abstract database "Ukrainika naukova".

The issue is recommended to be sent to the press by Chernihiv National University of Technology Academic Senate decision
From 30.06.2017, Proceeding № 5

Editorial Board:

Gonta O. I.	Doctor of Economic Sciences, Professor *(chief editor)*;
Kovalenko L. O.	Candidate of Economic Sciences, Professor *(managing editor);*
Shkarlet C. M.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Abakumenko O. V.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Antoniuk L. L.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Britchenko I. G.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Tarnobrzeg, Poland);
Hrishnova O. A.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Hryshova. I. Yu.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Djakons R.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Riga, Latvia);
Živitere M.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Riga, Latvia);
Ilchuk V. P.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Kaleniuk I. S.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Levkivskiy V. M.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Marhasova V. H.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Pietkova L. O.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Savchenko V. Ph.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Sorvyrov B. I.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Homel, Belarus);
Tropina V. B.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Bilan Yu. V.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor (Szczecin, Poland);
Derii Zh. V.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor;
Zhyvko Z. B.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor;
Strielkowski W.	Doctor of Economic Sciences (Prague, Czech Republic);
Kyryliuk Yu. V.	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor;
Sarkisian A. S.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor (Svishtov, Bulgaria);
Vdovenko S. M.	Doctor of Public administration Sciences, Associate Professor;
Korsak K. V.	Doctor of Philosophy, Professor;
Melnyk A. I.	Doctor of Philosophy, Professor;
Piwowarski J.	Doctor of Philosophy, Professor;
Topol O. V.	Doctor of Philosophy, Associate Professor;
Moroz N. V.	managing secretary.

Scientific Bulletin of Polissia [Text]. – Chernihiv : ChNUT, 2017. - № 2 (10). P. 1. – 262, [2] p.
DOJ: 10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)

Urgent problems of present-day economics' development, different ownership enterprises operation and development, investment and innovative activity, increasing national economy's competitiveness, regional development are reported.

It is intended for scientists, lecturers, postgraduate students, students and practitioners.

Creative Commons License "Attribution-NonCommercial" 4.0 International (CCBY-NC 4.0).

ISSN 2410-9576 (Print)
ISSN 2412-2394 (Online)

ЗМІСТ
TABLE OF CONTENTS

Частина 1
Part 1

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ
NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT AND ECONOMICS

Savchenko V. F., Pustovoyt D. V. The analysis of innovation activity at industrial enterprises of Ukraine 8-12

Vdovenko N. M., Bohach L. V. Scientific substantiation of the reduction of import dependence in the markets of agricultural products 13-17

Naumov A. B., Shcherbata M. Ju., Basenko K. O. The strategic directions of improving the institutional development of the market for social investments 18-23

Babenko V. O., Petuhova V. O., Perepelitsia A. S. Forming of informatization strategic prospects for Ukraine in conditions of world economy globalization 24-34

Vyhovska V. V. Theoretical principles of formation the system of safety of insurance market 35-40

Gryshova I. Ju., Voronzhak P. V., Shestakovska T. L. The implementation of the principles of consumerism in the strategy of the development of business 41-48

Derii Zh. V., Zhurba I. O., Zosymenko T. I. Methodological providing of the cluster-based policy development 49-54

Kurmaiev P. Yu., Bayramov E. A. Current trends of financing of innovative activity entities in Ukraine 55-62

Seliverstova L. S. Current trends in insurance market in Ukraine 63-69

Biriukov P. N. On the organizational and legal basis of industrial parks 70-76

Aparov A. M. Relations of production and consumption: economic and legal description through the prism of law of need growth 77-82

Kyvliuk O. P., Sakun A. V. Knowledge economyas an intellectual resourceof knowledge management theory 83-89

Nepomnyashchyy O. M. Institutional and functional component of ensuring the investment project implementation in Ukraine 90-96

Коваленко Л. О. Структурні зміни капіталу підприємств базових галузей економіки та їх вплив на інноваційно-інвестиційну активність 97-104

Мартиненко В. В. Макроекономічні фактори ринкового ціноутворення в умовах досконалої конкуренції 105-112

Otlyvanska G. A. Investment activity of telecommunications providers: conditions, problems and trends 113-119

Yaremenko L. M., Makarchuk I. M., Yevtushenko N. M. The debt component of financial safety of Ukraine in the situation of crisis events in the economy 120-126

Hnedina K. V. The social dimension of sustainable development of Ukraine 127-135

Holomb V. V. An analysis of approaches to gdp distribution through public sector in Ukraine and the EU countries 136-142

Shulyk Y. V., Matviichuk N. M., Shmatkovska T. O. Dependence of Ukraine's budgetary policy on political cycles 143-151

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
REGIONAL ECONOMICS

Shkarlet S. M., Dubyna M. V. Essence and features of information society development 152-158

Abakumenko O. V., Lukiashko P. O. Cross-subsidization as a destructive factor of Ukraine`s electric power development 159-165

Yatsiv I. B., Batrakova T. I., Karabanov A. V. Complementary mechanism of state regulation of socio-economic protection of agricultural business 166-171

Nischymna S. O., Anishchenko V. O. Legal regulation of ecological taxation in Ukraine 172-177

Tolkovanov V. V. Local economic development in Moldova: current status and perspectives for further

municipal consolidation 178-184

Kovin'ko O. M. As prerequisite program marketing international business diversification of agricultural enterprises of Ukraine 185-194

Kosach I. A. The evaluation of the agri-production initial state position as a precondition of business integration based on public-private partnership 195-199

Panyuk T. P., Danylchenko L. I., Kushnir S. O. Improvement of the health insurance mechanism in Ukraine 200-206

Tomchuk-Ponomarenko N. V. Research of the institutional essence of corruption and means of its overcoming 207-215

Romanova A. A. , Zhydok V. V. , Zabashtanska T. V. Market research of inbound tourists in Chernigov as a factor of increasing tourist attractiveness 216-228

Smolych D. V. Prospects for the agricultural sector of the Volyn region in the framework of the association agreement between Ukraine and the EU 229-236

Реферати / Abstracts …….. 237-245

Відомості про авторів / Authors data …… 246-257

Правила оформлення та подання рукопису до журналу /
The rules of formatting and publishing the article in the journal …… 258-262

Частина 2
Part 2

ІННОВАЦІЇ
INNOVATIONS

Heorhiadi N. H., Shpak N. O., Vankovych L. Y. Reflexive management of the diffusion of enterprise innovational activity results 8-15

Kasych A. O., Vochozka M. Conceptual provisions of the development of Ukrainian national innovation system 16-23

Hurkovskyy V. I. Electronic petitions in Ukraine as an element of modern democracy: perspectives and ways of improvement 24-30

Kaluhina N. A. Sakun A. A., Tardaskina T. M. Innovative strategy of the telecommunication enterprise development 31-38

Sydoruk S. V., Tsyhanyuk N. G. Dominant tourist flow of management techniques 39-43

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ
LABOUR ECONOMICS

Grynkevych S. S., Bulyk O. B. International labour migration: European and Ukrainian special aspects 44-51

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
ENTERPRISE MANAGEMENT

Goncharenko O. G., Kravchuk A. V. Basis operatuion of enterprises prodyction complex penal system 52-56

Harafonova O. I., Yankovoi R. V. Implementation of strategic alternatives and strategies for changes to enterprises under crisis conditions 57-60

Gonchar O. I. Management of the potential of an enterprise on the basis of graph-analytical models 61-65

Volot O. I., Gogol T. A. Information technologies in accounting and management companies: modernization and integration system 66-69

Zaitseva O. I. Sales information potential in the management of strategic enterprise adaptation under dysfunction social and economic institutions 70-73

Rakosii P. V. Theoretical approaches to the formation of the enterprise system crisis 74-77

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА
FINANCE. BANKING

Honcharenko I. H., Berezina E. Yu., Shevchenko A. M. Modernization of financial intermediaries relations in modern conditions of national economy 78-84

Bacho R. J. , Vdovenko N. M., Poyda-Nosyk N. N. Implementation of foreign experience of pre-trial dispute settlement at financial services markets in Ukraine 85-93

Sadchykova I. V., Sadchykov V. S., Krasnyanska Y. V. Structure and concept of the automatic banking systems operating: domestic and foreign experience 94-103

Klymenko T. V. Venture capital financing of innovation activities 104-110

Polenkova M. V., Kontseva V. V., Bezuhlyi A. O. Distribution of financial resources for federal road funds 111-117

Rusul L. V. Bancassurance under financial markets' globalization in Ukraine 118-126

Фрич А. О. Напрями вдосконалення оподаткування фінансового сектору 127-132

МЕНЕДЖМЕНТ
MANAGEMENT

Shkarlet S. M., Khomenko I. O. The current state and prospects of development of international electronic commerce 133-138

Вдовенко Н. М., Деренько О. О. Парадигмальний погляд на формування заходів регулювання ринку продукції аквакультури 139-143

Pererva P. G. , Kobielieva T. O. , Tkachova N. P. investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle 144-149

Черчик Л. М. Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства 150-155

Romanenko Y. A., Chaplay I. V. Theoretical and methodological foundations subsystem brand management at the enterprise 156-163

Kolodiichuk V. A. Management of logistics expences on the AIC enterprises 164-169

Yakymchuk A. Y., Akimova L. M., Simchuk T. O. Applied project approach in the national economy: practical aspects 170-177

Romanyshyna O. Y. Information technologies in preparation for future professional activity managers, institutions and organizations in education 178-183

Doniy N. E. Wisdom as a commodity in economic-centered social space of xxi century 184-188

Tsybulia S. D., Starchak V. G., Ivanenko K. N. Ecomanagement of pipeline transport as factor of economics ecologization 189-194

Lifintsev D. S., Canavilhas J. Cross-cultural management: obstacles for effective cooperation in multicultural environment 195-202

Перетятько Ю. М. Інтернет як джерело отримання інформації: статистичний аспект 203-307

Реферати / Abstracts …….. 208-216

Відомості про авторів / Authors data …… 217-228

Правила оформлення та подання рукопису до журналу /
The rules of formatting and publishing the article in the journal …… 229-232

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.51:658.8.012.12

В. В. Мартиненко, к. е. н., доцент

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ РИНКОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Актуальність теми дослідження. *Важливість вивчення існуючих проблем, визначення найбільш суттєвих макроекономічних факторів ціноутворення на ринках продовольчих товарів в умовах досконалої конкуренції є беззаперечною, оскільки протягом останнього часу саме забезпечення продовольчої безпеки держави стало стратегічно важливим напрямом національної економічної політики.*

Постановка проблеми*. Доцільно провести оцінку впливу основних макроекономічних факторів на ціноутворення та кон'юнктуру одного з досконало конкурентних ринків продовольства України – ринку макаронних виробів.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *У наукових працях таких вчених, як Н. Білошкурська, В. Гмиря, О. Дармограй та ін. досліджується методичні та методологічні засади аналізу кон'юнктури, структури, стану розвитку аграрного та продовольчого ринків в Україні.*

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. *Дослідниками ще недостатньо опрацьовані проблеми формалізації та статистичного аналізу макроекономічних факторів ціноутворення на ринку продовольчих товарів з метою моделювання та прогнозування ціни і її впливу на обсяг попиту в умовах досконалої конкуренції.*

Постановка завдання. *Необхідно дослідити існуючі макроекономічні фактори та сучасний стан ціноутворення на типовому ринку продовольчих товарів в умовах досконалої конкуренції з метою прогнозування його кон'юнктури.*

Виклад основного матеріалу. *Автором класифіковано та систематизовано основні макроекономічні фактори ціноутворення, вплив яких є суттєвим на ринку макаронних виробів в умовах досконалої конкуренції. Побудовано модель залежності щомісячних обсягів реалізації (функцію попиту) макаронних виробів в Україні. Проведено формалізацію та статистичний аналіз впливу макроекономічних факторів на середньомісячну ціну та обсяг попиту з метою прогнозування кон'юнктури ринку макаронних виробів в Україні. Отримані результати дослідження можуть бути використані для аналізу інших типових ринків продовольчих товарів в умовах досконалої конкуренції.*

Висновки. *В умовах ринку досконалої конкуренції, у процесі ціноутворення вирішального значення набуває врахування впливу таких макроекономічних факторів, як інфляція, кон'юнктура ринків виробничих ресурсів, динаміка цін товарів-субститутів, тенденції у добробуті та демографії населення країни.*

Ключові слова: *ціна; обсяг, фактор; кон'юнктура; ринок; продовольчі товари; досконала конкуренція.*

UDK 338.51:658.8.012.12

V. V. Martynenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

MACROECONOMIC FACTORS OF MARKET PRICING UNDER PERFECT COMPETITION

Urgency of the research. *It is important to study existing problems, identify the most important macroeconomic factors of pricing on the food market under perfect competition. Because providing food security was strategically important area of national economic policy for the last time.*

Target setting. *It is advisable to assess the impact of major macroeconomic factors on pricing and market situation of a perfectly competitive food markets in Ukraine – the market of pasta.*

Actual scientific researches and issues analysis. *In academic writings of scholars such as N. Biloshkurska, V. Hmyrya, A. Darmohray and others it is studied methodical and methodological basis of analysis of the situation, structure and state of development of the agricultural and food markets in Ukraine.*

Uninvestigated parts of general matters defining. *Researchers have not worked out the problem formalization and statistical analysis of macroeconomic factors of pricing on the food market for the purpose of modeling and forecasting prices and its impact on the demand under perfect competition.*

The research objective. *It is necessary to examine the existing macroeconomic factors and the current state of pricing for a typical food market under perfect competition to predict its environment.*

The statement of basic materials. *The author systematically classified and systemized the key macroeconomic factors of pricing, the impact of which is essential on pasta market under the circumstances of perfect competition. The model of depending on monthly sales (demand function) of pasta in Ukraine is provided. It is given a formalization and statistical analysis of the impact of macroeconomic factors on the monthly average price and the demand to predict market conditions pasta in Ukraine. The results of research can be used to analyze other typical food market under perfect competition.*

Conclusions. *In a market of perfect competition, and in the process of pricing the crucial importance of taking into account the impact of macroeconomic factors as inflation, market conditions production resources, price trends substitute products, trends in demography and welfare of the population.*

Keywords: *price; capacity; factor; market conditions; market; food products; perfect competition.*

(cc) BY-NC

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI:*10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)-105-112*

Актуальність теми дослідження. Процес ціноутворення на ринку досконалої конкуренції ускладнюється тим, що на ціну не мають безпосередніх важелів впливу ані виробники (продавці), ані споживачі (покупці). У зв'язку з цим, в умовах досконалої конкуренції, можна виокремити основні мікро- та макроекономічні фактори ринкового ціноутворення. До мікроекономічних факторів цінової політики фірми належать: обсяг виробничих потужностей фірми, застосовувана виробнича технологія, сподівана норма прибутку, відповідність якості продукції чинним стандартам та ефективність системи менеджменту якості, питомі витрати на одиницю продукції, ефективність реклами і збуту, швидкість логістичного обслуговування тощо.

Зрозуміло, що для забезпечення ефективності господарської діяльності фірми управління лише переліченими мікроекономічними факторами ціноутворення є недостатнім, оскільки не менш вагомий вплив чинять і макроекономічні фактори, зокрема: кон'юнктура товарного ринку, кон'юнктура ринків виробничих ресурсів, інфляційні процеси в економіці, рівень добробуту населення, демографічні процеси тощо.

Таким чином, актуальність дослідження полякає у тому, що макроекономічні фактори впливають на ціноутворення постійно, у зв'язку з чим необхідно дослідити їх вплив на кон'юнктуру конкретного ринку досконалої конкуренції.

Постановка проблеми. Оскільки у сучасних умовах забезпечення продовольчої безпеки є ключовим напрямом державної продовольчої політики, необхідно провести оцінку впливу основних макроекономічних факторів на ціноутворення та кон'юнктуру одного з досконало конкурентних ринків продовольства України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку продовольчих ринків розглядалися у роботах таких вітчизняних дослідників, як Н. В. Білошкурська – дослідила фактори ціноутворення на конкурентному ринку[1]; В. П. Гмиря – провела аналіз розвитку ринку аграрної продукції в Україні [2]; О. В. Дармограй – оцінила методичні підходи до оцінки розвитку продовольчого ринку України та його місткості [3].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані методичні та прикладні засади комплексної оцінки впливу макроекономічних факторів ринкового ціноутворення на кон'юнктуру ринків продовольчих товарів та прогнозування обсягів реалізації продукції.

Постановка завдання. Основна мета дослідження полягає у формалізації та статистичній оцінці впливу основних макроекономічних факторів на ціноутворення та кон'юнктуру одного з ринків продовольства в умовах досконалої конкуренції з метою прогнозування обсягів реалізації продовольчих товарів.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення основної мети дослідження візьмемо ринок макаронних виробів в Україні, який є складовою ринку продовольства і має всі необхідні ознаки досконалої конкуренції. Головною складовою кон'юнктури ринку макаронних виробів є обсяги реалізації, щомісячну динаміку яких у 2014-2016 рр. відображає рис. 1.

З даних, наведених на рис. 1, видно, що у 2016 році, порівняно з 2014 роком, річні обсяги продажу реалізації макаронних виробів та подібних борошняних виробів в Україні зменшилися на 30% – з 92,8 тис. тонн до 65,2 тис. тонн. Динаміка середньомісячних обсягів реалізації також була спадною. Є підстави вважати, що головною причиною скорочення попиту на макаронні вироби в Україні було зростання їх ціни за три роки у 2,2 рази. Крім того, у зв'язку з тимчасовою окупацією частини Донецької та Луганської областей, анексією Автономної республіки Крим, починаючи з квітня 2014 року, регіональні представництва Державної служби статистики України не мають змогу збирати всі необхідні статистичні дані на вказаних територіях.

(cc) BY-NC

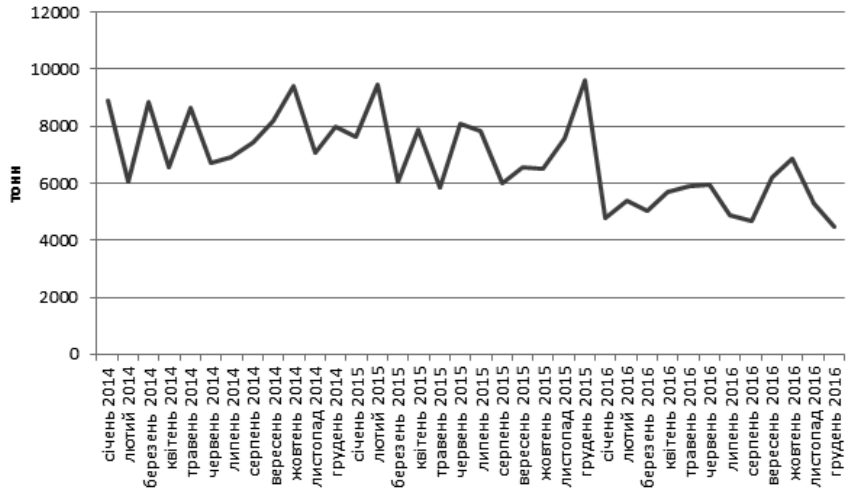

Рис. 1. Динаміка щомісячних обсягів реалізації макаронних виробів та подібних борошняних виробів в Україні протягом 2014-2016 рр.*

*сформовано за даними, наведеними у [4-5]

Якщо вважати обсяги реалізації макаронних виробів обсягами попиту за кожного рівня ціни, можна побудувати криву попиту та отримати функцію попиту на макаронні вироби в Україні (Рис. 2).

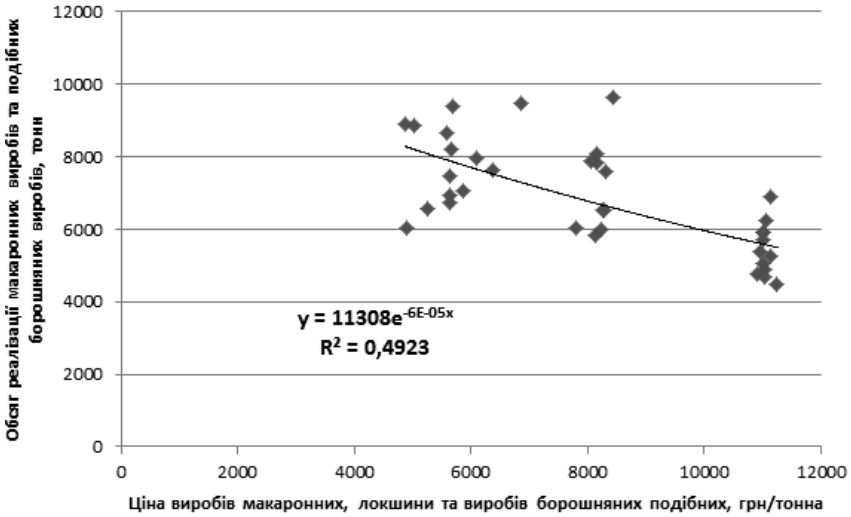

Рис. 2. Модель залежності реалізації макаронних виробів та подібних борошняних виробів від ціни (крива попиту)*

*побудовано за даними, наведеними у [4-5]

Функція попиту, відображена на Рис. 2, показує обернену залежність обсягу попиту макаронних виробів від ціни з середньою достовірністю 49%. Зростання ціни 1 тонни макаронних виробів та подібних борошняних виробів на 1 грн призводить до зменшення обсягу попиту на 0,06 кг. При цьому коефіцієнт точкової еластичності попиту макаронних виробів за ціною склав -0,74, тобто зростання ціни на 1% спричиняє зменшення обсягу попиту на 0,74%. Таким чином, можна

(cc) BY-NC

зробити висновок, що попит на макаронні вироби в Україні нееластичний, у зв'язку з чим можна вважати цей продукт недорогим товаром першої необхідності.

До основних макроекономічних факторів ціноутворення на ринку макаронних виробів України віднесемо наступні:

- середньомісячна ціна борошна пшеничного чи житньо-пшеничного, грн/тонна – Flour Price – FP, формалізує вплив ринків виробничих ресурсів;
- індекс цін виробників промислової продукції (до попереднього місяця), % – Industrial Producer Price Index – IPI, формалізує вплив інфляції ринків виробничих ресурсів;
- індекс споживчих цін (до попереднього місяця), % – Consumer Price Index – CPI, формалізує вплив ціни товарів-замінників;
- середньомісячна заробітна плата, грн – Average Wage – AW, формалізує вплив доходів споживачів;
- чисельність населення України, тис. осіб станом на кінець місяця – Total Population – TP, формалізує демографічний вплив.

За результуючу ознаку беремо середньомісячну ціну виробів макаронних, локшини та виробів борошняних подібних, грн/тонна – Price of Pasta – PP. Вихідні статистичні дані кожного показника за місяць протягом 2014-2016 рр. зведемо у Табл. 1.

Таблиця 1

Середньомісячна динаміка макроекономічних факторів ринкового ціноутворення макаронних виробів за 2014-2016 рр.*

Часовий період		Ціна борошна пшеничного чи пшенично-житнього, грн/тонна (FP)	Індекси цін виробників промислової продукції (до попереднього місяця), % (IPI)	Індекси споживчих цін (до попереднього місяця), % (CPI)	Середньомісячна заробітна плата, грн (AW)	Чисельність населення України, тис. осіб (TP)	Ціна виробів макаронних, локшини та виробів борошняних подібних, грн/тонна (PP)
1		2	3	4	5	6	7
2014 рік	січень	2341,95	100,5	100,2	3167	45410,1	4889,65
	лютий	2394,67	99,7	100,6	3209	45395,6	4862,75
	березень	2483,87	102,7	102,2	3415	45377,6	5010,91
	квітень	2691,36	106,1	103,3	3432	43009,3	5245,28
	травень	2849,12	104,3	103,8	3430	42995,5	5573,22
	червень	2950,67	103,6	101,0	3601	42988,0	5637,21
	липень	2965,10	102,7	100,4	3537	42981,9	5624,82
	серпень	2933,33	102,6	100,8	3370	42977,4	5634,56
	вересень	2971,02	102,4	102,9	3481	42973,7	5666,63
	жовтень	3008,55	99,3	102,4	3509	42965,1	5683,52
	листопад	3038,32	104,2	101,9	3534	42953,9	5858,71
	грудень	3143,43	100,0	103,0	4012	42928,9	6102,40
2015 рік	січень	3424,32	102,3	103,1	3455	42910,9	6382,34
	лютий	4031,64	104,8	105,3	3633	42895,7	6856,6
	березень	4432,90	110,5	110,8	3863	42873,6	8423,74
	квітень	4489,52	104,0	114,0	3998	42854,1	8220,87
	травень	4279,35	99,6	102,2	4042	42836,9	8135,39
	червень	4027,79	100,6	100,4	4299	42823,2	7795,95
	липень	3952,95	102,0	99,0	4390	42813,6	8160,50
	серпень	3971,69	99,7	99,2	4205	42805,7	8247,72
	вересень	3977,41	102,0	102,3	4343	42800,5	8277,60
	жовтень	3922,51	97,6	98,7	4532	42789,5	8053,99

(cc) BY-NC

Продовження таблиці 1

1		2	3	4	5	6	7
	листопад	4104,35	100,1	102,0	4498	42774,6	8146,30
	грудень	4223,05	100,3	100,7	5230	42760,5	8295,64
2016 рік	січень	4541,78	98,9	100,9	4362	42738,1	11240,50
	лютий	4619,69	101,5	99,6	4585	42722,0	11130,40
	березень	4624,55	104,0	101,0	4920	42708,6	11130,40
	квітень	4532,33	103,6	103,5	4895	42692,4	10965,90
	травень	4485,67	105,3	100,1	4984	42673,9	10901,70
	червень	4550,96	100,0	99,8	5337	42658,1	11021,30
	липень	4539,92	104,3	99,9	5374	42650,2	11021,30
	серпень	4517,39	100,2	99,7	5202	42642,4	10995,60
	вересень	4551,71	102,6	101,8	5358	42635,1	10999,90
	жовтень	4587,97	105,4	102,8	5350	42620,0	11014,50
	листопад	4722,39	102,2	101,8	5406	42603,9	11016,50
	грудень	4804,90	103,2	100,9	6475	42584,5	11060,30

* побудовано за даними, наведеними у [5-9]

З даних, наведених у табл. 1, видно, що в цілому по країні динаміка середньомісячної ціни 1 тонни макаронних виробів характеризується темпом зростанням 226,2% – з 4,9 тис. грн у січні 2014 р. до 11,1 тис. грн у грудні 2016 р. При цьому темп зростання ціни борошна пшеничного чи житньо-пшеничного склав 205,2% (з 2,3 до 4,8 тис. грн), базисний індекс цін виробників промислової продукції – 223,3%, базисний індекс споживчих цін – 200,7%, обсяг середньомісячної заробітної плати – 204,5% (з 3,2 до 6,5 тис. грн), чисельності населення – 93,8% (з 45,4 до 42,6 млн грн). Варто зазначити, що після березня 2014 року дані офіційної статистики наводяться без урахування територій Автономної республіки Крим та частини Луганської і Донецької областей, у зв'язку з чим чисельність населення України зменшилася на 2,4 млн осіб.

Для статистичного аналізу впливу макроекономічних факторів на середньомісячну ціну макаронних виробів побудуємо кореляційну матрицю (Табл. 2), у якій зведемо всі парні коефіцієнти кореляції між факторними ознаками, за значенням яких можна зрозуміти, які фактори тісно взаємодіють між собою, що є неприпустимим у моделюванні.

Таблиця 2

Кореляційна матриця взаємозв'язку між макроекономічними факторами та середньомісячною ціною макаронних виробів

	FP	IPI	CPI	AW	TP	PP
FP	1					
IPI	0,08440	1				
CPI	0,06503	0,55321	1			
AW	0,83985	-0,02792	-0,23848	1		
TP	-0,67361	-0,14154	-0,05494	-0,52832	1	
PP	0,93844	0,04060	-0,13053	0,89041	-0,56524	1

Так, з даних табл. 2 видно, що між ціною борошна і середньомісячною заробітною платою коефіцієнт парної кореляції становить 0,84, що свідчить про дуже тісний кореляційний зв'язок між ними, а тому показник ціни борошна пшеничного чи житньо-пшеничного до багатофакторної моделі вводитися не буде. Решта коефіцієнтів відображає кореляційні зв'язки між факторами низької та середньої щільності, а тому можемо їх вводити у модель ціни макаронних виробів.

За результатами багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу одержано наступне рівняння регресії:

$$PP = 7383,91 + 16,59\ IPI + 42,76\ CPI + 2,41\ AW - 0,36\ TP. \quad (1)$$

(cc) BY-NC

Одержані значення параметрів рівняння регресії (1) дозволяють зробити наступні висновки: зростання індексу цін виробників промислової продукції на 1% призводить до збільшення ціни макаронних виробів на 16,6 грн, а зростання індексу споживчих цін на 1% – до підвищення ціни макаронних виробів на 42,8 грн, збільшення середньомісячної заробітної плати на 1 грн може призвести до зростання ціни макаронних виробів на 2,4 грн, збільшення чисельності населення України на 1 тис осіб може спричинити до зниження ціни макаронних виробів на 0,4 грн.

Рівняння регресії (1) характеризується високим рівнем щільності кореляційного зв'язку між макроекономічними факторами та ціною макаронних виробів, оскільки коефіцієнт множинної кореляції R становить 0,9. Значення множинного коефіцієнта детермінації R^2 склало 0,81, а це означає, що зміна результуючої ознаки на 81% обумовлюється змінами факторних ознак. Адекватність моделі підтверджує високе значення F-критерію Фішера, яке склало 32,9.

Підставивши у функцію попиту макаронних виробів, відображену на рис. 2, формулу (1), одержимо кінцевий варіант рівняння попиту:

$$SP = 11308\, e^{(0,44 + 0,001\ IPI + 0,003\ CPI + 0,0001\ AW - 0,00002\ TP)}, \quad (2)$$

де SP – sales of pasta – обсяг реалізації макаронних виробів та подібних борошняних виробів в Україні за місяць, тонн.

Для прогнозування щомісячних обсягів попиту макаронних виробів на 2017 рік будуємо трендові моделі (табл. 3) для екстраполяції макроекономічних факторів ціноутворення та використання одержаних результатів з матою проведення розрахунків за формулами (1) і (2).

Таблиця 3

Трендові моделі екстраполяції макроекономічних факторів ціноутворення на ринку макаронних виробів*

Найменування показника	Рівняння тренду	Достовірність апроксимації (R^2)
1. Базисні індекси цін виробників промислової продукції до січня 2014 р., % (IPI)	IPI = 3,165 t + 96,965	0,9599
2. Базисні індекси споживчих цін до січня 2014 р., % (CPI)	CPI = 3,15 t + 96,84	0,9126
3. Середньомісячна заробітна плата, грн (AW)	AW = 1,2997 t^2 + + 26,176 t + 3220,5	0,9296
4. Чисельність населення України, тис. осіб (TP)	TP = 43041 – 13,76 t	0,9942

* особисті розрахунки автора, t – порядковий номер місяця

Результати побудови трендових моделей макроекономічних факторів ціноутворення на ринку макаронних виробів, наведені у табл. 3, свідчать про високий рівень достовірності їх апроксимації, вищий 90%, що забезпечує високу точність прогнозів. Підставляючи у наведені формули порядкові номери місяців прогнозного 2017 року від 37 до 48, а також, застосовуючи формули (1) і (2), одержимо наступні результати прогнозування (Табл. 4).

Згідно прогнозних даних, наведених у табл. 4, на кінець 2017 року середньомісячна заробітна плата в Україні може зрости на 15,4% (з 6475 до 7471 грн), порівняно з груднем 2016 року. Зростання ціни виробів макаронних, локшини та виробів борошняних подібних на 44,6% (з 11060 до 15991 грн/тонна) може вплинути на скорочення щомісячних обсягів реалізації (обсягів попиту) макаронних виробів на 30% (з 6230 до 4332 тонн/місяць), а у річному вираженні – на 10,6% (з 65,2 до 58,3 тис. тонн).

(cc) BY-NC

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Таблиця 4

Результати прогнозування середньомісячних цін та обсягів реалізації макаронних виробів з урахуванням макроекономічних факторів*

Період прогнозу		Індекси цін виробників промислової продукції (до попереднього місяця), % (IPI)	Індекси споживчих цін (до попереднього місяця), % (CPI)	Середньомісячна заробітна плата, грн (AW)	Чисельність населення України, тис. осіб (TP)	Ціна виробів макаронних, локшини та виробів борошняних подібних, грн/тонна (PP)	Обсяги реалізації макаронних виробів, тонн (SP)
2017 рік	січень	95,9	106,4	5968	42531,9	12445,2	5359,1
	лютий	101,5	101,5	6092	42518,1	12631,6	5299,5
	березень	101,5	101,5	6218	42504,4	12939,2	5202,6
	квітень	101,4	101,4	6347	42490,6	13253,1	5105,5
	травень	101,4	101,4	6479	42476,8	13573,3	5008,4
	червень	101,4	101,4	6613	42463,1	13899,8	4911,2
	липень	101,4	101,4	6749	42449,3	14232,5	4814,1
	серпень	101,4	101,4	6888	42435,6	14571,6	4717,2
	вересень	101,3	101,3	7030	42421,8	14916,9	4620,5
	жовтень	101,3	101,3	7175	42408,0	15268,5	4524,0
	листопад	101,3	101,3	7322	42394,3	15626,4	4427,9
	грудень	101,3	101,3	7471	42380,5	15990,6	4332,2

* особисті розрахунки автора

Висновки. Отже, у процесі ціноутворення, в умовах ринку досконалої конкуренції, вирішального значення набуває врахування впливу макроекономічних факторів, зокрема інфляції, кон'юнктури ринків виробничих ресурсів, динаміки цін товарів-субститутів, тенденцій у добробуті та демографії населення. Запропоноване методичне забезпечення може бути запропоноване до використання у дослідженні ціноутворення на інших типових продовольчих ринках з досконалою конкуренцією, що стане основою для подальших наукових пошуків автора.

Література

1. Білошкурська, Н. В. Маркетингове дослідження факторів ціноутворення на конкурентному ринку / Н. В. Білошкурська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 1. – С. 24-31.

2. Гмиря, В. П. Розвиток ринку аграрної продукції в Україні / В. П. Гмиря // Науковий вісник Полісся. – 2015. – № 2(2). – С. 17-22.

3. Дармограй, О. В. Методичні підходи до оцінки розвитку продовольчого ринку України та його місткості / О. В. Дармограй // Бізнес Інформ. – 2015. – № 3.– С. 170-176.

4. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності (щомісячна інформація) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp0117_u.htm.

5. Середні ціни виробників за основними видами харчових продуктів, напоїв [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим

References

1. Biloshkurska, N. V. (2015). Marketynhove doslidzhennia faktoriv tsinoutvorennia na konkurentnomu rynku [Marketing research of pricing factors in a competitive market]. Marketynh i menedzhment innovatsii – Marketing and Management of Innovations, vol. 1, – pp. 24–31 [in Ukrainian].

2. Hmyria, V. P. (2015). Rozvytok rynku ahrarnoi produktsii v Ukraini [Development of agricultural production market in Ukraine]. Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissia, vol. 1, – pp. 17–22 [in Ukrainian].

3. Darmohrai, O. V. (2015). Metodychni pidkhody do otsinky rozvytku prodovolchoho rynku Ukrainy ta yoho mistkosti [Methodical approaches to the evaluation of development of the Ukrainian food market and its capacity]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 3, pp. 170–176 [in Ukrainian].

4. Obsiah realizovanoi promyslovoi produktsii za vydamy diialnosti (shchomisiachna informatsiia) [Average producers' prices for main articles of food, drinks]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Available at : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/

(cc) BY-NC

доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ct/scv/scv_17u.html.

6. Індекси споживчих цін у 1991-2016 рр. (до попереднього місяця) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/ct/cn_rik/isc/isc_u/isc_m_u_.htm.

7. Індекси цін виробників промислової продукції у 1991-2016 рр. (до попереднього місяця) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ct/cn_rik/icv/icv_u/icvpm_u_.html.

8. Середня заробітна плата за видами економічної діяльності за місяць [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/gdn/Zarp_ek_m/zedm_17_u.htm.

9. Чисельність населення (щомісячна інформація) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ds/kn/kn_u/kn1216_u.html.

orp0117_u.htm [in Ukrainian].

5. Seredni tsiny vyrobnykiv za osnovnymy vydamy kharchovykh produktiv, napoiv [Volume of Industrial products sold, by types of activity (monthly information)]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ct/scv/scv_17u.html [in Ukrainian].

6. Indeksy spozhyvchykh tsin u 1991-2016 rr. (do poperednoho misiatsia) [Consumer price indices in 1991–2016 (to previous mouth)] (n.d.). ukrstat.gov.ua. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/ct/cn_rik/isc/isc_u/isc_m_u_.htm [in Ukrainian].

7. Indeksy tsin vyrobnykiv promyslovoi produktsii u 1991-2016 rr. (do poperednoho misiatsia) [Industrial producer price indices in 1991 - 2016 (to previous month)]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ct/cn_rik/icv/icv_u/icvpm_u_.html [in Ukrainian].

8. Serednya zarobitna plata za vydamy ekonomichnoi diialnosti za misiats [Average wages, and salaries by types of economic activity for the month]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/gdn/Zarp_ek_m/zedm_17_u.htm. [in Ukrainian].

9. Chyselnist naselennia (shchomisiachna informatsiia) [Total population, Average annual populations (monthly information)]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ds/kn/kn_u/kn1216_u.html. [in Ukrainian].

Надійшла 12.03.2017

Бібліографічний опис для цитування:

Мартиненко, В. В. Макроекономічні фактори ринкового ціноутворення в умовах досконалої конкуренції / В. В. Мартиненко // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 1. – С. 105-112.

(cc) BY-NC